

Werkgroep Monumenten

MUIDERBERG'S MONUMENTEN op de kaart gezet

Welke
ontbreken?

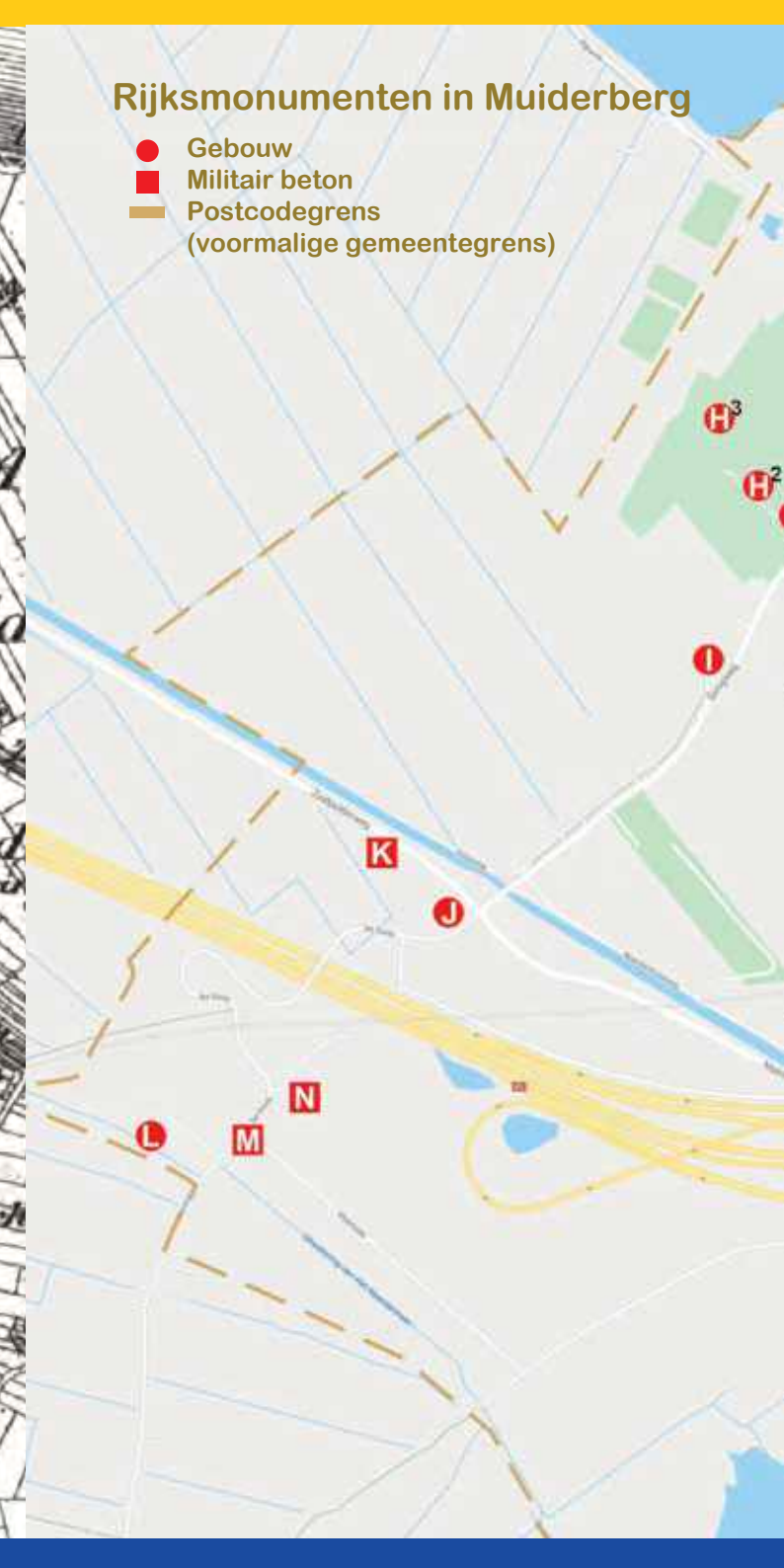
NEEM
GRATIS
MEE!

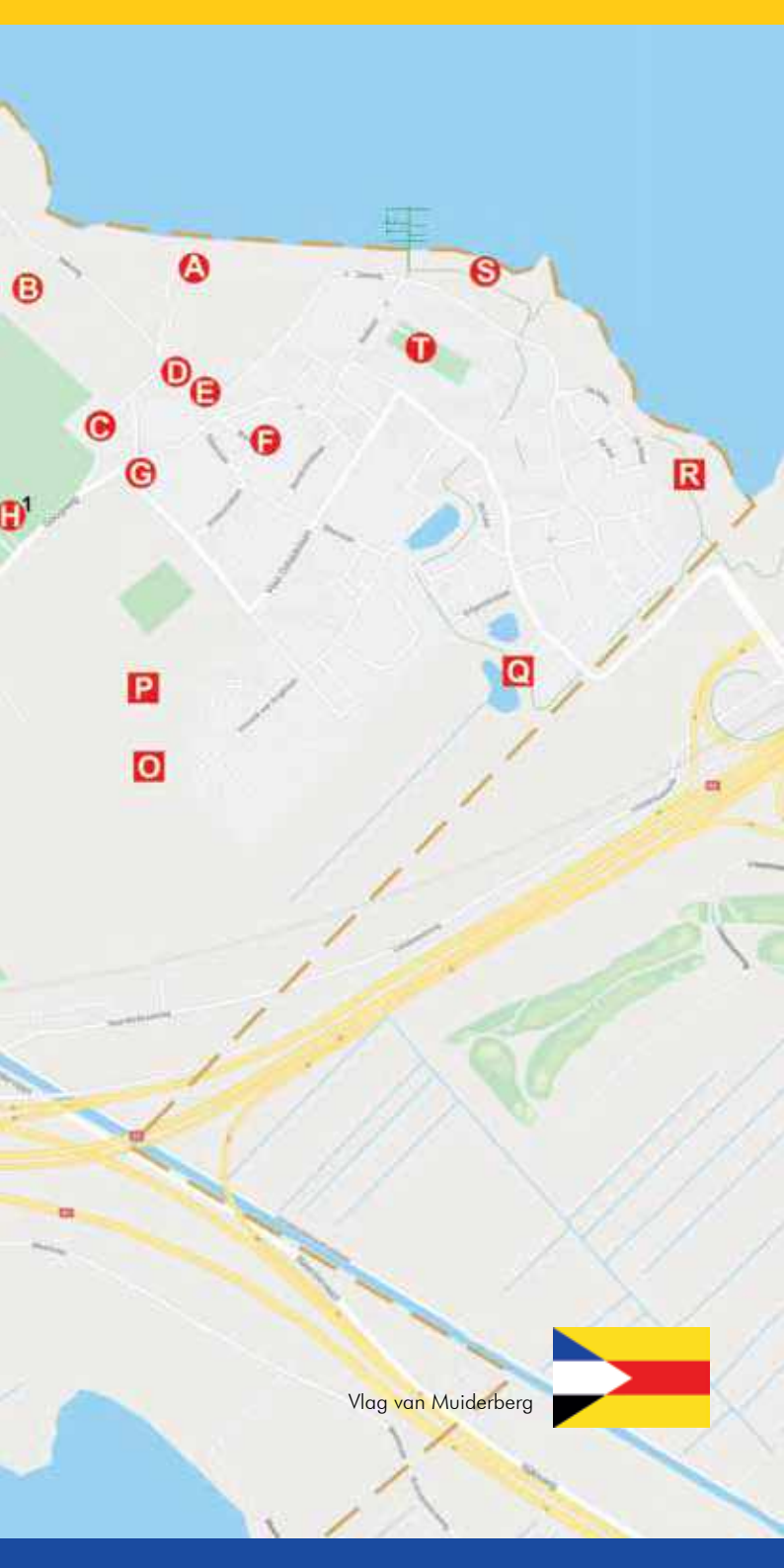

Dorpsraad Muiderberg

Rijksmonumenten in Muiderberg

- Gebouw
- Militair beton
- Postcodegrens
(voormalige gemeentegrens)

Vlag van Muiderberg

Voorwoord

In Muiderberg staan prachtige panden, waarvan een aantal is aangewezen als Rijksmonument. Denk bijvoorbeeld aan de joodse begraafplaats, een villa als Flevorama en diverse boerderijen. Maar er zijn meer panden die de monumentenstatus waard zouden kunnen zijn. Welke dat zijn, daar wil gemeente Gooise Meren graag naar kijken. Aan de Dorpsraad is verzocht om mee te denken hoe de inwoners hier het beste bij kunnen worden betrokken. Het bestuur heeft hiertoe een 'werkgroep monumenten' ingesteld.

Het blijkt dat de kennis omtrent welke panden de status RIJKSMONUMENT hebben, wisselend is en dat er ook nog wel wat misverstanden over bestaan. Wat daarbij opviel is dat een aantal fraaie historische panden waarvan menig Muiderberger vast overtuigd is dat die 'onder monumentenzorg vallen', niet op de lijst voorkomen. Daarom willen wij als werkgroep om te beginnen graag het erfgoed dat al beschermd is onder de aandacht brengen. Wist u bijvoorbeeld dat de betonnen bunkertjes met de haken in het dak niet door de Duitsers zijn gebouwd, maar in 1939 door de Hollanders als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie/Oostfront Vesting Holland? Dit en andere wetenswaardigheden treft u aan in dit gidsje. Daarnaast hebben we in dit gidsje alle rijksmonumenten van Muiderberg letterlijk op de kaart gezet. Een kaart die ook kan dienen voor een wandeling of een fietstocht.

Tijdens die tocht komt u wellicht andere panden of objecten tegen die mogelijk een monumentenstatus verdienen. Als inwoner van Muiderberg kunt u meehelpen met het inventariseren van deze panden en objecten. Op pagina 27 van dit gidsje leest u wat de werkwijze is.

We zijn blij met deze extra aandacht van de gemeente voor Muiderbergs' cultuurhistorie en hebben daar met veel genoegen deze aanvullende inbreng in geleverd. Wij wensen u veel plezier bij uw excursie langs Muiderbergs' monumenten en eventuele toekomstige monumenten.

Werkgroep monumenten Dorpsraad Muiderberg
Jos Gunneweg,
Nel de Wit
Michiel Koekkoek

Tips voor het gebruik

Op de kaart hebben de monumenten een letter met een logische wandel- of fietsroute, te beginnen bij de Kerk aan Zee (A). De 'gewone' monumenten hebben een cirkel als symbool, de 'militaire' monumenten een vierkant.

Over de militaire monumenten, die bijna alle in de mobilisatieperiode 1939-1940 zijn gebouwd, is een algemene toelichting geschreven. Die vind u op pagina 16.

Via monumentenregister.cultureelerfgoed.nl kunt u met het monumentennummer de juridische beschrijving van dit monument opzoeken.

Kerk aan Zee

Kerkpad 2

monumentnummer 30139

Eénbeukig laatgotisch kerkgebouw met 3-zijdig gesloten koor en ongelede toren. Gebouwd midden 16e eeuw ten tijde van de overgang van de rooms-katholieke naar de protestante eredienst, op een tegen de 'Kavelberg' aangeworpen hoogte. Daar ter plaatse zou eerder de in 1324 ter nagedachtenis aan graaf Floris V (†1296) gestichte kapel hebben gestaan. Deze kapel werd tijdens de beeldenstorm in 1566 met de grond gelijk gemaakt en daarna herbouwd in de huidige vorm met toren. De toren heeft korte tijd een spits gehad, die door de Spanjaarden werd verwoest. In 1630 is de kerk uitgebrand, en pas in 1686 hersteld. De kerk is daarna nog een keer uitgebrand aangezien op een tekening van Hendrik Tavenier van omstreeks 1790 het dak ontbreekt. Anderhalve eeuw later, op zondag 18 februari 1934 brandde de kerk wederom uit. Restauratie met vernieuwing van gewelf, dak en kerkmeubilair vond in datzelfde jaar plaats. Restauratie van de toren pas in 1978.

In 1901 werden de bouwvallige treden van de toren - die eigendom was en nog is van de 'burgerlijke gemeente' - vernieuwd en werden er kantelen op gemetseld zodat hij kon dienen als 'uitkijktoren'. Meteen dat jaar waren er al 8800 bezoekers.

Kerk is vele malen door schilders en tekenaars vereeuwigd. We noemen 'Landschap bij Muiderberg' van Jacob van Ruysdael. De prent gedateerd 20 augustus 1674 toont het interieur van de verwoeste kerk (lang aan Rembrandt toegeschreven maar volgens de laatste stand van het onderzoek niet van zijn hand).

Kerkgebouw is eigendom van de Protestantse gemeente Muiderberg. Toren, sinds een wet uit 1798, eigendom gemeente Muiderberg, later Muiden-Muiderberg, thans Gooise Meren. De huidige gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud (voorjaar 2020 aan de buitengevels). Huidig gebruik: protestantse eredienst, concerten en andere culturele activiteiten.

NB: Kerkhof met ringmuur zijn niet beschreven in het rijksmonumentenregister.

Echomuur

Echobos

monumentnummer 511950

Deze mogelijk uit 1729 stammende halfronde muur (gerestaureerd 2012) was gebouwd op de buitenplaats 'Rustrijk', gesticht in 1665 door Johan Six.

De werking van deze zgn 'gelijksprekende echo' waarbij de echo 'uit de grond' zou komen en versterkt worden door de later gebouwde muur, is eeuwenlang als 'Het Mirakel van Muiderberg' beschouwd. Goed voor literaire verhalen (o.a. P.C. Hooft die in 1613 al schrijft over de 'toverstem' uit onderaardse ruimten in Muiderberg, J.F. Martinet 1777), het aantrekken van toeristen en als onderzoeksdoel voor geleerde genootschappen in de 19e eeuw. In de 20ste eeuw uitgevoerd wetenschappelijk onderzoek (o.a. van een Utrechtse hoogleraar en de TU Delft 1988) had als meer prozaïsche uitkomst dat het gaat om een akoestisch effect door de halfronde muur. De muur was niet gebouwd als echomuur maar als een exedra-vormige beëindiging van de tuin van Rustrijk.

In 1886 werd als extra attractie een doolhof tuin aangelegd met een toegangspoortje dat na instorting in 1979 werd gerestaureerd. Daar werd oudtijds door de pachters van de doolhof tuin met de echo toegang geheven. Volgens mededeling zouden de heesters van de doolhof tuin zijn aangetast door 'perenvuur' en daarna geroid. De beplanting binnen de Echomuur is in 2018 opnieuw opgezet.

Het gedichtje dat de speciaal aangestelde 'Echo Oproeper' riep, is op de gevel van de nieuwbouw van verzorgingshuis 'De Florisberg' aangebracht.

Vrijstaand voormalig horecapand genaamd 'Boschlust'

Brink 25-26

monumentnummer 511951

Gebouwd 1903 als café en hotel 'De Echo' als opvolger van een eerder afgebrand pand. In 1909 opnieuw verwoest door brand waarbij de muren overeind bleven.

Bouwval werd gekocht door J.J. Bredius, directeur van de springstoffenfabriek De Krijgsman die het na gedeeltelijke herbouw inrichtte tot Hotel-Pension 'Boschlust' dat zeker tot 1930 heeft bestaan.

Thans opgesplitst in meerdere woningen.

D

Boerderij genaamd 'Berghuis'

Brink 31
monumentnummer 30136

Boerderij genaamd 'Berghuis'. In de kern mogelijk 18de-eeuws, met opkamers in het dwars geplaatste voorhuis.

Uit de literatuur blijkt een naamsovergang op de boerderij, van de buitenplaats Berghuizen. Deze was gesitueerd op het westelijk gelegen perceel en wordt omschreven als 'een extra welgelegen huis met bos en bouwland, wagenhuis, hooiberg, schuur, kolfbaan' en is gesloopt 1851. Of de boerderij daar ook deel van uitmaakte is niet duidelijk.

Tot 1975 agrarisch, huidige bestemming: woonhuis met atelier.

6

E

Eénlaags huis - Diakoniehuisje

Flevolaan 1

monumentnummer 30138

Dit gepleisterde éénlaags dwarse huis met afloeiing is gesticht door de Diakonie van de Nederlands Hervormde Gemeente. Volgens sommige bronnen 16e eeuws, anderen dateren het vroeg 18de eeuw.

Op de kerk na, waarschijnlijk het oudste bouwwerk van Muiderberg.

F

Voormalige rentenierswoning 'Amelia'

Brink 5
monumentnummer 511952

Vrijstaande voormalige rentenierswoning, genaamd 'Amelia', gebouwd in 1889 in eclectische bouwtrant, in opdracht van de heer Rijnders, een rijke Amsterdammer, die het pand als zomerhuis gebruikte. Geheel rechts in de voorgevel bevindt zich een gevelsteen met de tekst:

DE EERSTE STEEN GELEGD - DOOR
MICHIEL RIJNDERS - OUD 7 JAAR
29 AUGUSTUS 1889

Dit is een buitengewoon gaaf, authentiek pand. Van algemeen belang wegens cultuur- en architectuurhistorische waarde. Het pand heeft ook ensemble- en situationele waarde vanwege de markante ligging aan de Brink te Muiderberg.

NB: Links naast het huis staat op het erf een authentieke houten schuur, ongetwijfeld van hetzelfde bouwjaar. Deze is niet beschreven in het rijksmonumentenregister.

Hotel 'Het Rechthuis'

Googweg 1

monumentnummer 511953

Oorspronkelijk een boerderij met voorhuis. In 1792 voor het eerst genoemd als 'Rechthuis', dat eerder gevestigd was in een pand in de buurt van de huidige Boskapel. In een 'opkamer' werden kleine plaatselijke geschillen en overtredingen afgedaan.

Rond 1795 tevens ingericht tot hotel met grote stallen. Het kreeg na enige verbouwingen in 1881 (oprichting Gooische Stoomtram Maatschappij, gepaard gaande met grote investeringen) het huidige aanzien met chaletstijldetails. Hierbij werd ook de lage dwarsvleugel met open houten galerij - thans party- en conferentiezaal - aangebouwd als tramstation voor de lijn Amsterdam-Muiderberg. Restauratie en verbouwing in 2009.

Huidige functie: nog steeds hotel, café en restaurant.

NB: 'Het Rechthuis' figureert in Wereldroes, een 'kluchtigen roman met dialogen' uit 1902 geschreven door A. Reyding.

Hoogduits-Israëlische begraafplaats (3)

**Googweg 6
monumentnummer 30135**

De begraafplaats werd gesticht door de 'Hoogduitse' joodse gemeente met de aankoop van een eerste stuk grond in 1642 op een restant van de stuwwal.

Poolse joden kochten in 1660 een eigen stuk grond naast de bestaande begraafplaats. In 1673 werden beide begraafplaatsen samengevoegd met verdere uitbreidingen in 1738, 1780, 1844 en 1859. De velden C en D richting Echobos. Toen vanwege het bestaande Echobos geen plaats meer was om aan die kant verder uit te breiden, is men grond gaan aankopen richting Hakkelaarsbrug. De begraafplaats is met zo'n 45.000 graven, de grootste in gebruik zijnde joodse begraafplaats van Nederland.

Op het hoge gedeelte van de begraafplaats bevinden zich nog talrijke 18de-eeuwse grafstenen met Lodewijk XIV-ornamenten, voorts twee in Lodewijk XIV-stijl gedecoreerde witmarmere sarcofagen van als drenkelingen aangespoelde Sefardische joden (1728).

Vermeldenswaardig zijn verder de grafstenen voor (opper)voorzanger Hans Bloemendal, opperrabbin Saul Löwenstam, Mr. Israël van Samuel Mulder (interessant reliëf) en de dubbele grafsteen voor Eva van Kamerik/Hartog Speijer in de stijl van Berlage.

Sinds 2018 worden er in de zomermaanden rondleidingen gegeven. Zie hiervoor www.nihs.nl, rubriek 'joods leven'.

Begraafplaatsaula en metaheerhuis (1/2)

Googweg 6

monumentnummers 511939/511940

Apart beschreven in het rijksmonumentenregister: het ontvangstgebouw met beheerderswoning en het metaheerhuis. In het metaheerhuis vond vroeger de rituele reiniging van overledenen plaats. Het is nu in gebruik als aula.

Beide gebouwen uit 1933 zijn ontworpen en gebouwd naar expressionistische ontwerpen van Harry Elte PhZn. Het glas-in-loodwerk en het glasmozaïek in glas-in-lood in Art Deco-stijl in de aula zijn afkomstig van atelier Willem Bogtman, Haarlem.

11

Boerderij 'De Velzenhorner'

Googweg 10
monumentnummer 30104

Rietgedekte boerderij van het langhuistype uit de 18de eeuw (woonhuis en stal in elkaars verlengde). Oorspronkelijke naam zou zijn geweest Felsenhaar, verbasterd tot De Velzen en de Horn(er) hetgeen leidde tot de huidige naam. Heeft authentieke interieuronderdelen, een verhoogd woongedeelte met terzijde een opkamer.

Deze plek is volgens sommige auteurs al sinds de Middeleeuwen bewoond, wat niet betekent dat deze boerderij ook van die tijd dateert.

In het fietspad voor het perceel is een rode tegel gelegd met het jaartal 1296 erin. Dit zou de plek zijn waar in genoemd jaar graaf Floris V zou zijn vermoord.

Tot in de jaren 1993 boerderij, thans woonhuis.

J

Lage boerderij-achtige hofstede

Zuidpolderweg 8 en 10
monumentnummer 30132

Komt reeds voor op de kaart van Broekhuizen uit 1709. Boerderij met oude roedenverdeling en 18de eeuwse vensters.

Linkerdeel oorspronkelijk woonhuis, rechterdeel later aangebouwd als stal, thans in gebruik als 2de woonhuis.

Restauratie rechterdeel uitgevoerd tussen 1979-1983 waarbij de gevels wegens de slechte samenhang met hergebruik van de oude stenen opnieuw zijn opgemetseld.

Groepsschuilplaats type P

Zuidpolderweg

monumentnummer 631323

De groepsschuilplaats type P is bedoeld als schuilplaats voor een groep (10-13 man) infanteristen bij artilleriebeschietingen. In tegenstelling tot een kazemat heeft een groepsschuilplaats geen opstellingsplaatsen voor mitrailleurs of kanonnen. Men had in de Eerste Wereldoorlog geleerd hoe belangrijk het was om infanteristen een veilige plaats te bieden voor artillerie- en (inmiddels ook) vliegtuigvuur.

Hij is gebouwd volgens het Voorschrift Inrichting Stellingen (VIS, een door de KMA uitgegeven serie handboeken). De buitenmuren zijn 1,5 m resp. 1,8 m dik, de binnenmuren 0,8 m. De bovendeckking is zelfs 2,15 m dik en berekend op een weerstandsvermogen tegen een beschieting met 21 cm brisantgranaten.

De indeling is zeer ingenieus (zie schema op p. 16). Aan de achterkant bevindt zich de ingang met hoge drempel. De schuilplaats is verder voorzien van doorvoeren voor ventilatie, telefoon en - naar boven - voor een periscoop. De deuren werden in dik staal uitgevoerd. Aan de haken langs de schuine zijden kon camouflagemateriaal bevestigd worden. Boven de ingang is vaak het bouwjaar of het vak- en volgnummer als reliëf in het beton ingegoten.

De groepsschuilplaatsen type P waren meestal niet bedekt met zand of anderszins gecamoufleerd omdat er in de mobilisatie geen tijd meer was om ze tijdig te bedekken.

De meeste van de schuilplaatsen zijn dichtgemetseld en daardoor niet toegankelijk. Op het buitenterrein van het Muizenfort in Muiden staat een schuilplaats die wel van binnen is te bezichtigen.

Zie ook algemene toelichting op p. 16.

Molen 'De Onrust'

Boezemkade 1

monumentnummer 30103

Poldermolen 'De Onrust' is een met riet gedekte achtkantige grondzeiler met bakstenen onderbouw, met een vlucht (spanwijdte van wiektop tot wiektop) van 26,1 m. Deze molen werd gebouwd in 1806 bij de tweede (mislukte) poging het Naardermeer droog te leggen en is nog steeds in gebruik ter regulering van het waterpeil van het meer.

De molen is eigendom van Natuurmonumenten en op zondagen te bezichtigen.

De 'militaire' monumenten

Algemene toelichting

Er zijn zeven in zwaar gewapend beton uitgevoerde Nederlandse militaire bouwwerken in het rijksmonumentenregister opgenomen te weten: twee betonnen zgn. groepsschuilplaatsen type P (ooit waren dat er in Muiderberg 69, nu nog ca. 40 resterend, waarvan er dus 38 niet op de rijksmonumentenlijst staan), twee VIS-kazematten (oorspronkelijk 3, gebouwd 1931) en drie tankversperringen. Ooit stonden er 6 mitrailleurkazematten type G waarvan er nog 1 bestaat maar die heeft helaas geen monumentenstatus (de andere 5 zijn na de oorlog opgeblazen t.b.v. huizenbouw en mogelijk is één daarvan onder het bouwzand verdwenen in de buurt van de midgetgolf). Dit type G had een zware gietstalen koepel met een zware mitrailleur.

Bij Muiderberg resteren twee tankversperringen. De tankversperringen, ondersteund door vier mitrailleurkazematten type G, liggen ten zuiden en oosten van Muiderberg en vormden de eerste door de vijand te overwinnen obstakels binnen de in 1939-1940 aangelegde versterkingen. Ze dienden ter verdediging van het acces, cq. de doorgang die zou ontstaan tussen de IJsselmeerdijk en de niet te inundeerbare gronden in en rond het dorp (innunderen=onder water zetten). In het verleden lagen er meer tankhindernissen aan deze IJsselmeerzijde van Muiderberg, alsmede een antitankgracht. Beide resterende tankversperringen zijn gecombineerd met tetraëders, één ervan tevens met een duiker. De versperringen moesten de Duitsers zodanig vertragen dat de kazematten ruim de tijd hadden om de vijand goed onder vuur te nemen.

De VIS-kazematten zijn gebouwd in 1931 bij de aanleg van de Rijksweg 1 en de G-kazematten, P-schuilplaatsen en tankversperringen tijdens de mobilisatie augustus 1939 tot mei 1940 in het kader van de Nieuwe Hollandse Waterlinie/Oostfront Vesting Holland.

Ze vormen een herinnering aan de meidagen van 1940 in Muiderberg. Ze werden wel bemand door het Nederlandse leger doch voordat de verwachte confrontatie met de pantserwagens en tanks van de Duitse legereenheden over land kon plaats vinden, valt na het bombardement op Rotterdam op 14 mei de capitulatie zonder dat er hier een schot is gevallen. Wel was op maandag 13 mei (2e

Schaalmodel van groepsschuilplaats type P

pinksterdag) de bevolking van Muiderberg nog geëvacueerd. Als de capitulatie één dag later had plaatsgevonden, zou er in en rond Muiderberg zwaar zijn gevochten want de oprukkende Duitsers waren op 14 mei aan het oprukken over de Rijksweg 1 (huidige A1). Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Door middel van een ingenieus systeem van sluizen, duikers, dammen, keerkaden, dijkcoupures enzovoort, kon het noodzakelijke waterpeil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd worden. Op 14 mei waren alle landerijen oost, zuid en west van Muiderberg onder water gezet. Muiderberg was bijna een eiland, met slechts drie doorgangen, namelijk langs het strand, over de Kromme Dijk of langs de Naardertrekvaart. Deze doorgangen werden zwaar bewaakt door een versterkt bataljon infanterie en de genoemde kazematten (waarvan er nog maar drie over zijn). Het water ten noorden van Muiderberg werd bewaakt door twee kanonnen opgesteld aan het einde van de Badlaan.

De waarden van de in Muiderberg als rijksmonument geregistreerde objecten zijn de volgende:

- Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is aangelegd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
- Krijgshistorische waarden als onderdeel van een aaneengesloten militaire verdedigingslinie tussen de voormalige Zuiderzee en de Biesbosch.
- Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op a) het systeem van inundatie en accesverdediging (20ste eeuw), b) de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (20ste eeuw) en c) het systeem van 'levende' veldversterking in de diepte (20ste eeuw)

Niet genoemd in het rijks register maar lokaal van grote waarde:

- Het levendig houden van de herinnering aan de oorlogssituatie in Muiderberg in de meidagen van 1940.

Alle militaire werken rond Muiderberg zijn inmiddels opgenomen als integraal onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in de UNESCO-aanvraag door de Nederlandse regering.

Zie ook H.D. ter Haar en G. Kroon, Muiderberg en Muiden in de meidagen 1940.

Tankversperring met tetraëders

**Goog, NO van de molen 'De Onrust'
monumentnummer 531326**

Drie duidelijk zichtbare tetraëders die deel uitmaakten van een tankversperring nabij de VIS mitrailleurkazemat Hakkelaarsbrug-Zuid. De tetraëders - piramidevormige gewapend betonblokken met vier gelijke vlakken - zijn bedoeld als onderdeel van een tankversperring en liggen op de hoek van het landweggetje De Goog, in de zuidoostelijke oksel van te T-kruising met de Meerdijk. Ze zijn het restant van een tankversperring uit de mobilisatieperiode 1939-1940 die een vijandelijke opmars over de Keverdijk vanuit/naar Uitermeer moest belemmeren.

Zie ook algemene toelichting op p. 16.

N

VIS-kazemat

**De Goog, NO van de molen 'De Onrust'
monumentnummer 531324**

Zelfde bouwwijze en functie als die vermeld onder O (monumentnummer 531317). Zie aldaar.

Hier was het schootsveld gericht op de oostelijk gelegen Rijksweg 1 (die toen nog zuidelijk van Naarden-vesting liep) en op de boerenweg langs het Naardermeer.

Gelukkig kon worden beschikt over een foto uit 2009, want de begroeiing op het perceel is momenteel zo weelderig dat het kazemat vrijwel aan het oog onttrokken wordt.

Zie ook algemene toelichting op p. 16.

(foto H. ter Haar 31-3-2009Z)

VIS-kazemat

Kocherplantsoen

monumentnummer 531317

Deze VIS-kazemat ligt vrijwel verscholen in een weelderig begroeide, op het oog natuurlijke zandheugel. Er komt alleen een klein hoekje van het dak uit het zand tevoorschijn. Was tijdens de mobilisatie ook al bedekt, als camouflage maar ook tegen artillerie- en bombardementsinslagen. Na de bouw heeft het leger geruime tijd gebruikt om na 1931 de kazemat te camoufleren met zand, struiken en bomen voor vliegtuigen, verkenners of spionnen.

Een VIS-kazemat onderscheidt zich van de groepsschuilplaats doordat hij bewapend is. In dit geval met een zware mitrailleur en met het schootsveld gericht naar de Rijksweg 1 en Naarderstraatweg in het zuidoosten (beiden langs de trekvaart).

Hij is gebouwd volgens het Voorschrift Inrichten Stellingen no. 77 (VIS). De voorschriften waren bedoeld voor de bouw van stellingen in oorlogsomstandigheden door de troepen zelf, onervaren dienstplichtige militairen.

Er vlakbij ligt ook een groepsschuilplaats type P, die er een strategische eenheid mee vormt maar niet is beschreven in het rijksmonumentenregister.

Zie ook algemene toelichting op p. 16.

Huidig zicht op de begroeide kazemat Kocherplantsoen

P

Groepsschuilplaats type P

Kocherbos

monumentnummer 531316

Heeft dezelfde bouwwijze en functie als die vermeld onder K (monumentnummer 631323). Zie aldaar.

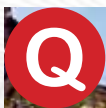
De soldaten van deze schuilplaats lagen ingegraven langs de Dijkweg en moesten een eventuele vijandelijke opmars richting Muiden tegenhouden. Zij hadden geweren en een lichte mitrailleur tot hun beschikking.

Zie ook algemene toelichting op p. 16.

NB: In het Kocherbos staat nog een 2e exemplaar. Niet als Rijksmonument geregistreerd.

IJzeren haken op het type P voor het bevestigen van camouflage

Tankversperring met tetraëders

In de dijk bij de Dobbertjeskom
monumentnummer 531319

Deze tankversperring is gelegen aan en op de Kromme Dijk c.q. IJsselmeerdijk ten zuidoosten van de wijk Buitendijken nabij de Watersnip aan de ene en de Dobbertjeskom aan de andere kant van de dijk.

Tankversperringen waren bedoeld om pantser- of andere voertuigen de doorgang te beletten.

Het onderdeel is zeldzaam omdat er relatief weinig herkenbare tankhindernissen resteren, zeker in combinatie met tetraëders en redelijk gaaf bewaard. Laat zich in het veld nog goed in zijn oorspronkelijke functie herkennen.

Zie ook algemene toelichting op p. 16.

22

Aan de voet van de dijk

Tankversperring met duiker of inundatiesluis

Buitendijken Noord
monumentnummer 531318

Deze tankversperring is gelegen in de zomerkade nabij het IJsselmeer, ten noordoosten van de wijk Buitendijken, nabij de Aalscholver. Hiervan resteren de betonnen delen op de taluds. Oorspronkelijk besloeg deze ook de bovenzijde van de dijk. De constructie is circa 2.40 m breed en bestaat uit gewapend beton, waarin twee rijen naar de oostzijde (frontzijde) gekeerde stalen H-profielstaven en spoorstaven. Deze zijn alle tot op het maaiveld afgezaagd (zie zwart-wit foto).

De tankversperring is gecombineerd met een nog bestaande duiker ook wel 'inundatiesluis' genoemd bestaande uit een koker die onder de dijk doorloopt, met aan de IJsselmeerzijde een dubbele metalen waterinlaat, afsluitbaar met twee metalen schuiven.

Aan de voet van de dijk, aan de zuidzijde resteren enkele gewapend betonnen tetraëders. Aan de landzijde omgeeft de tankversperring een rechthoekige betonnen lozingskom (waterverzamelbekken). Het inundatiewater kon hierin na opening van de schuiven worden ingelaten en daarna gericht in de inundatiekommen worden ingelaten. Onder de versperring zijn metalen schuiven ten behoeve van de watertoevoer aangebracht.

Zie ook algemene toelichting op p. 16.

In deze zwartwit foto een voorbeeld van hoe dit er oorspronkelijk uitzag

Villa Flevorama

Nienhuis Ruijskade 1
monumentnummer 511949

In rijke eclectische stijl liet W.F.K. Roemer, directeur van het Amsterdamse paleis van Volksvlijt, in 1885 de gepleisterde villa Flevorama bouwen met zijn op bewerkte stijlen rustende schilddak met dakkapellen. De villa ligt bij een door afslag van de zee ontstane steile helling van de Muiderberg.

Het erf is een langgerekt oost-westgericht perceel waarop het pand is gesitueerd aan de noordzijde, ongeveer in het midden. Aan de west-, zuid- en oostzijde wordt het pand omgeven door een grote tuin, aan de noordzijde is de tuinstrook veel smaller en gaat vrij snel over in de afdalende helling naar het IJmeer.

Het huis is te zien op de achtergrond van een portret van Rik van Dam, voormalig model, kunstverzamelaar en schilder dat Carel Willink in 1976 schilderde.

NB: De aangebouwde serre aan de zuidoost- en noordoostzijde van het huis dateert uit omstreeks 1992 en valt niet onder de bescherming.

T

Grafteken familie Groen van Waarder

Badlaan 26

monumentnummer 511948

Dit grafteken is gelegen op de voormalige Lutherse Familie-begraafplaats aan de Badlaan, thans Algemene Begraafplaats in beheer bij de gemeente Gooise Meren. Het familiegraf werd opgericht in 1882 in opdracht van de familie Groen van Waarder en is in de voet van het monument gesigeneerd door D. Weegewijs.

Het graf is voornam aanwezig op de begraafplaats en is gesitueerd ten noorden aan het centrale pad dat door bomen geflankeerd wordt. De laatste bijzetting vond blijkens de opschriften plaats in 1969.

NB: Er zijn hier meerdere interessante grafmonumenten, o.a. van G.A. Heinze, Justus van Maurik en meester beeld- en steenhouwer J.F. Signault en Domela Nieuwenhuis.

De begraafplaats als zodanig is echter geen rijksmonument.

25

26

2020 - een honderdjarige Hakkelaarsbrug

Welk pand of object ontbreekt?

Hoe meld ik een pand of object aan als kandidaat voor de gemeentelijke monumentenlijst?

De gemeente Gooise Meren heeft hiervoor een aantal spelregels opgesteld. Deze staan op een speciale pagina op de gemeentelijke website:

gooisemeren.nl/monumentenmuiderberg

Via deze pagina kunt u panden/objecten, die volgens u monument moeten worden, digitaal insturen.

Doe dit vóór 25 oktober a.s.

Wij wensen u succes!

Naast panden als woonhuizen en bedrijfswoningen, kunnen ook scholen, kerken en andere gebouwen in aanmerking komen voor de monumentenstatus, net zoals parken of tuinen. Een voorbeeld van dit type monument zijn de Echomuur in Muiderberg (beschermd als rijksmonument) of het park 't Mouwtje in Bussum (gemeentelijk monument). Daarnaast kan het gaan om een militair bouwwerk of een brug.

28

Interieur Kerk aan Zee (A)

Bronnen en literatuur

- Redengevende omschrijvingen in rijksmonumentenregister (website; zie hieronder)
 - Kl. Sierksma, De straat- en andere namen van het dorp Muiderberg verklaard, 1988
 - R. v.d. Heide en G. Dam, Oud Muiderberg, 1996
 - G. Dam en J. Guijs, Muiderberg door de jaren heen, 2018
 - H.D. ter Haar en G. Kroon, Muiderberg en Muiden in de meidagen, 1940
 - S. v. Ginkel-Meester, Chr. Kolman, R. Rommes, E. Stades-Vischer en R. Stenvert, Monumenten in Nederland, Noord Holland - Muiderberg, 2006
 - K. Dam, Een uitgesproken echobos in Muiderberg, SB4 Specialisten in groen erfgoed i.o.v. gemeente Gooise meren, 2016
 - Oud Muiderberg, 17de jaargang/nr. 1 juni 2000
 - Oud Muiderberg, 18de jaargang/nr. 1 zomer 2001
-
- monumentenregister.cultureelerfgoed.nl
 - www.muiderberg.webs.com
 - freekdejonge.nl/biografie/1978-heden-muiderberg

Colofon

Auteur: Jos Gunneweg

Fotografie: auteur (tenzij anders vermeld)

Productie: Vereniging Dorpsraad Muiderberg,
werkgroep monumenten

Layout: Gerard J. Boer (design.gewima.nl)

Drukkerij: Flyerservice.net

Met dank aan Harry Mock, Huib ter Haar, Jan de Beus en
Gerard J. Boer voor het kritisch doornemen van de tekst.

Uitgegeven op Open Monumentendag 12 September 2020,
in samenwerking met en mede mogelijk gemaakt door
de gemeente Gooise Meren.

A historical map of the Muiderberg area in the Netherlands, showing a grid of fields and various landmarks. A large blue circle is overlaid on the map, containing white text. The map labels include 'Dykhuis', 'Voorm. Fransche Butterij', 'Grote Kerkhoven', 'Hofstade', 'Zuid W. m.', 'Meer', 'Keverdijk', and 'Meerhaide'.

WAT ZOU ALS
MONUMENT OP
DE LIJST MOETEN
KOMEN?

[gooisemeren.nl/
monumentenmuiderberg](http://gooisemeren.nl/monumentenmuiderberg)